

Lovforslag nr. L 179. Fremsat den 25. januar 1994 af miljøministeren (Svend Auken)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om kemiske stoffer og produkter (Forbud mod bekæmpelsesmidler, der indeholder visse aktivstoffer)¹⁾

§ 1. I lov om kemiske stoffer og produkter, jf. lovbekendtgørelse nr. 583 af 9. juli 1993, som ændret ved lov nr. 1111 af 22. december 1993, foretages følgende ændringer:

1. I § 33, stk. 1, stk. 2, og stk. 7 ændres »bilaget« til: »bilag 1«.

2. Efter § 35 b indsættes:

»§ 35 c. Bekæmpelsesmidler, der indeholder de på bilag 2, liste A eller B anførte aktivstoffer, må ikke sælges eller anvendes i Danmark.

§ 35 d. Ministeren kan optage andre aktivstoffer på lovens bilag 2,

- 1) når midler med stoffet vurderes som uacceptabelt for sundhed og miljø, jf. § 35, stk. 1, eller
- 2) når det følger af international aftale eller forpligtelse.

Stk. 2. Ministeren kan fjerne aktivstoffer fra bilag 2,

- 1) når det følger af international aftale eller forpligtelse, eller
- 2) når der foreligger nye oplysninger, der ændrer vurderingen i henhold til stk. 1, litra 1, af stoffer, der er optaget på liste A.

Stk. 3. Ministeren kan fastsætte regler om behandlingen af sager efter stk. 1 og 2, herunder fastsætte frister for parterets deltagelse i sagsbehandlingen.

§ 35 e. Ministeren kan i særlige tilfælde godkende, jf. § 33, at bekæmpelsesmidler, der indeholder aktivstoffer, der er omfattet af bilag 2, kan sælges og anvendes i Danmark under nærmere fastsatte vilkår.«

3. I § 59, stk. 1, nr. 1, indsættes efter »§ 24, stk. 1 og 3,«: » § 35 c,«.

4. I Overskriften i Bilaget til loven ændres »Bilag« til: »Bilag 1«.

§ 2. Loven træder i kraft 1. juli 1994.

Stk. 2. Import og salg af bekæmpelsesmidler, der indeholder aktivstoffer, der er anført på bilag 2, liste A, kan ske indtil 1. december 1994. Anvendelse af sådanne bekæmpelsesmidler kan ske indtil 1. juli 1995.

Stk. 3. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 208 af 26. marts 1992 om forbud mod bekæmpelsesmidler, der indeholder bestemte virksomme stoffer, ophæves.

¹⁾ Indeholder bestemmelser, der gennemfører regler i Rådets direktiv 91/414/EØF, EF-Tidende 1991 L 230 og Rådets direktiv 79/117/EØF, EF-Tidende 1979 L 33 s. 36, Kommissionens direktiv 83/131, EF-Tidende 1983 L 91 s. 35, Kommissionens direktiv 85/298, EF-Tidende 1985 L 154 s. 48, Rådets direktiv nr. 86/214, EF-Tidende 1986 L 152 s. 45, Rådets direktiv nr. 86/355, EF-Tidende L 212 s. 33, Rådets direktiv nr. 87/181, EF-Tidende 1987 L 71 s. 33, Kommissionens direktiv nr. 87/477, EF-Tidende 1987 L 273 s. 40, Rådets direktiv 89/365, EF-Tidende 1989 L 159 s. 58, Kommissionens direktiv nr. 90/335, EF-Tidende 1990 L 162, s. 37, Rådets direktiv nr. 90/533, EF-Tidende 1990 L 296 s. 63, Kommissionens direktiv nr. 91/118, EF-Tidende 1991 L 92 s. 42.

Bilag 2

Liste A

Aktivstoffer, som ikke må anvendes i Danmark i bekæmpelsesmidler eller grupper heraf:

Plantebeskyttelsesmidler

Cyanazin
Hexazinon
Propachlor
Paraquat
Thiabendazol (til udendørs anvendelse)
Lindan

Liste B

Aktivstoffer, som det er forbudt at markedsføre eller anvende i bekæmpelsesmidler eller grupper heraf i henhold til international forpligtelse eller aftale:

Plantebeskyttelsesmidler:

I. Kviksølvforbindelser

1. Mercurioxid
2. Mercurichlorid (calomel)
3. Andre uorganiske kviksølvforbindelser
4. Alkyl-kviksølvforbindelser
5. Alkoxyalkyl- og arylkviksølvforbindelser

II. Bestandige organiske forbindelser

1. Aldrin
2. Chlordan
3. Dieldrin
4. DDT
5. Endrin
6. HCH med under 99,0% gammaisomer
7. Heptachlor
8. Hexachlorbenzen
9. Camphechlor (Toxaphen)

III. Andre forbindelser

1. Ethylenoxid
2. Nitrofen
3. 1,2-dibromethan
4. 1,2-dichlorethan
5. Dinoseb samt acetater og salte heraf
6. Binapacryl
7. Captafol
8. Dicofol, der indeholder mindre end 78% p,p'-dicofol eller over 1 g/kg DDT og hermed beslægtede forbindelser
9. a) Maleinhydrazid og salte heraf, undtagen cholin-, kalium-, og natriumsalte
b) Cholin-, kalium- og natriumsalte af maleinhydrazid, der indeholder over 1 mg/kg frit hydrazin udtrykt som syreækvivalenter
10. Quintozen, der indeholder over 1 g/kg hexachlorbenzen eller over 10 g/kg pentachlorbenzen

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Igennem de seneste år har Miljøministeriet arbejdet med en revurdering af bekæmpelsesmidler, der markedsføres på grundlag af meget gamle og forældede principper fra den første bekæmpelsesmiddel-lov fra 1961. Det er midler, som kun er vurderet med hensyn til menneskers og husdyrs sundhed – altså ikke med hensyn til miljø. Desuden er midlerne vurderet på basis af viden, der er mindst 15 år gammel, men ofte endnu ældre – op imod 40 år. Revurdering af disse gamle midler blev besluttet i 1980 og lovfæstet i lov om kemiske stoffer og produkter 1987.

Det har imidlertid vist sig vanskeligt med de gældende regler rent faktisk at få afsluttet revurderingen. En ny fælles EF-ordning for markedsføring af plantebeskyttelsesmidler kan yderligere udskyde afslutningen for aktivstofferne vedkommende.

Regeringen finder derfor behov for, at det nu – for at opfylde formålet fra ændringen af kemikalieloven i 1987 og Miljøministerens handlingsplan for bekæmpelsesmidler – sikres, at de mest sundhedsfarlige og de mest miljøskadelige bekæmpelsesmidler ikke længere kan markedsføres og anvendes i Danmark.

Det foreslås derfor at ændre kemikalieloven, således at sådanne bekæmpelsesmidler kan forbydes af miljøministeren efter inddragelse af bl.a. Bekæmpelsesmiddelrådet og således, at de aktivstoffer, der som udgangspunkt ikke må indgå i bekæmpelsesmidler, fremgår af et bilag til loven.

Det foreslås desuden, at der allerede nu optages seks stoffer på dette bilag. Der vil med mellemrum blive taget stilling til supplering eller ændring af listen.

1. Baggrunden for den nye ordning

1. Den hidtidige regulering af bekæmpelsesmidler

Den første godkendelsesordning for bekæmpelsesmidler, der omfattede både sundhed og miljø blev indført i 1980, men den gjaldt ifølge almindelig dansk lovgivningspraksis kun for nye bekæmpelsesmidler. Der var imidlertid også behov for at se på de

gamle midler, der var omfattet af bekæmpelsesmidelloven fra 1961 (lov nr. 188 af 3. maj 1961 om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr samt om midler til regulering af plantevækst). Disse gamle midler, der var blevet klassificeret af Giftnævnet, var alene vurderet med hensyn til giftighed over for mennesker og husdyr.

Lov om kemiske stoffer og produkter 1980

Den godkendelsesordning, der blev indført ved kemikalielovens ikrafttræden den 1. oktober 1980 indebar, at nye bekæmpelsesmidler nu skulle vurderes med hensyn til deres eventuelle sundhedsfare og miljøskadelighed.

I Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 410 af 17. september 1980 om bekæmpelsesmidler blev det fastsat, at retten til markedsføring af de midler, som Giftnævnet havde klassificeret, skulle bortfalde den 1. januar 1986, såfremt de ikke forinden var blevet godkendt af Miljøstyrelsen efter reglerne i kemikalielovens kapitel 7.

Miljøankenævnet stillede imidlertid i en afgørelse fra juni 1985 spørgsmålstegn ved, om denne bestemmelse i bekendtgørelsen om revurdering af klassificerede midler havde fornøden hjemmel i kemikalieloven.

Miljøministerens handlingsplan 1986

Da Miljøministeriet i midten af firserne konstaterede et stærkt stigende forbrug af bekæmpelsesmidler, udarbejdede ministeriet en handlingsplan for reduktion af forbruget af bekæmpelsesmidler og en reduktion af miljøbelastningen.

Planens målsætning var at beskytte mennesker og miljø gennem

- en halvering af forbruget af bekæmpelsesmidler og
- en styring af forbruget over mod mindre farlige midler

Det sidste skulle opnås gennem en ændring af kemikalieloven, der også skærpede vurderingsgrundlaget.

Folketinget vedtog i 1987 en handlingsplan for nedsættelse af forbruget af bekæmpelsesmidler. De danske Landboforeninger og Danske Husmandsforeninger tiltrådte planen. Forbruget af bekæmpelsesmidler skulle nedbringes med 25 % inden 1. januar 1990. En yderligere 25 % reduktion ønskedes inden 1. januar 1997. Reduktionen skulle gælde både anvendte mængder (i tons) og behandlingshyppighed (antallet af behandlinger med normaldosering). Landbruget tilsluttede sig også målsætningen om, at de mest sundhedsfarlige og miljøskadelige bekæmpelsesmidler ikke skulle kunne markedsføres i Danmark.

Lovændringen 1987

Ved en ændring af kemikalieloven i 1987 indsatte derfor en udtrykkelig hjemmel til, at ministeren kunne fastsætte regler om, at producenter og importører inden en fastsat frist skulle ansøge om godkendelse af stoffer og produkter, der var klassificeret af Gift-nævnet i henhold til den tidligere nævnte lovgivning.

Bemyndigelsen blev udnyttet i bekendtgørelse nr. 791 af 10. december 1987 om kemiske bekæmpelsesmidler.

Det blev forventet, at forbruget af midler med særligt betænkelige egenskaber ville være væsentligt reduceret i løbet af en 5-8 årig periode.

Skærpet vurdering

Vurderingen af både nye og gamle stoffer skulle ske på grundlag af en skærpet miljø- og sundhedsmæssig vurdering, og godkendelsen skulle baseres på et samlet skøn over den risiko, som anvendelsen forventedes at medføre. Reglen er udmøntet i § 35, stk. 1 i lov om kemiske stoffer og produkter. Denne skærpede vurdering slår først igennem for de gamle revurderingsstoffer, når der er truffet endelig afgørelse, idet klage har opsættende virkning.

Miljøstyrelsen udarbejdede sammen med en række eksperter kriterier for, hvilke egenskaber der skulle betragtes som særligt farlige for sundheden eller særligt skadelige for miljøet. Bekæmpelsesmiddelrådet, der består af repræsentanter for producentbranchen, landbrugsorganisationerne, myndigheder og grønne organisationer, blev også inddraget.

Der blev i første omgang udarbejdet kriterier for syv egenskaber af sundhedsmæssig betydning og tre egenskaber af miljømæssig betydning. De miljømæssige egenskaber var persistens (nedbrydningstid i jord), mobilitet (udvaskning) og bioakkumulering (ophobning i organismer). Visse miljø- og sundhedsegenskaber blev tillagt særlig vægt i vurderingen, så-

ledes at overskridelse af en enkelt kriteriegrænse kunne resultere i, at midlet ikke kunne godkendes.

Redegørelsen 1990

I maj 1990 afgav Miljøministeren en redegørelse om status til Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg, hvor konklusionen var, at reduktionsmålene i handlingsplanen ikke var nået. Samtidig blev det erkendt, at vandmiljøplanens mål heller ikke blev nået, og på den baggrund anmodede Folketinget regeringen om at fremlægge en handlingsplan for en bæredygtig udvikling i landbruget.

Bæredygtigt landbrug

Den 21. marts 1991 vedtog Folketinget at nedsætte et udvalg til at behandle emner vedrørende en bæredygtig landbrugsudvikling. Udvalget behandlede landbrugsministerens redegørelse nr. R 5 af 9. april 1991 om handlingsplan for en bæredygtig udvikling af landbruget, og udvalget afgav 17. december 1992 beretning om miljøinitiativerne. Et flertal indstillede, at forbruget af bekæmpelsesmidler skulle reduceres i henhold til handlingsplanen fra 1986. Flertallet opfordrede desuden regeringen til at fremlægge en redegørelse om mulighederne for at opnå en hurtigere virkning af de skærpede krav til bekæmpelsesmidler ved at fremskynde revurderingen.

Dette skete med en redegørelse af 25. juni 1992. Det blev her konkluderet, at man forventede, at revurderingen af alle bekæmpelsesmidler kunne være afsluttet ved udgangen af 1993 og, at markedsføringen af de mest sundhedsfarlige og miljøbelastende midler derfor ville være ophørt fra 1995.

Det har imidlertid vist sig, at denne antagelse ikke kunne holde stik. Dels blev praktisk taget alle afslag på godkendelse, hvor Miljøstyrelsen havde henvist til § 35, stk. 1, påklaget til Miljøklagenævnet, dels blev der løbende indsendt nyt omfattende materiale, som bevirkede ny kommentering. Foranlediget af klagerne valgte Miljøministeriet at træffe ny afgørelse i en række sager, efter at der var rejst tvivl om, hvorvidt kriterierne var gyldige, fordi de ikke var notificeret over for EF i henhold til direktiv 83/189/EØF om en informationsprocedure om tekniske standarder og forskrifter.

2. Forløbet af revurderingen

Revurderingen har omfattet ca. 1.200 midler, svarende til en gennemgang af 216 aktivstoffer.

En del producenter og importører søgte ikke om godkendelse, og en del andre kunne ikke opfylde de gældende dokumentationskrav og retten til markedsføring bortfaldt. Dette gjaldt for ialt 82 af de

gamle aktivstoffer. For restens vedkommende skal Miljøstyrelsen vurdere midlerne i henhold til lovens § 35, stk. 1, og har i 103 tilfælde truffet afgørelse om afslag (25 aktivstoffer). I 240 tilfælde (73 aktivstoffer) er der udstedt en tilladelse. I 339 sager (36 aktiv-

stoffer) har Miljøstyrelsen ikke truffet afgørelse endnu.

Skematisk kan forløbet i Miljøstyrelsen opgøres således:

Figur 1: Forløbet af revurderingen for aktivstoffer

	1988	1989	1990	1991	1992	ialt
Ikke søgt/manglende dokumentation	12	20	18	12	20	82
Afslået af Miljøstyrelsen	7	8	3	7	0	25
Godkendt af Miljøstyrelsen	22	19	20	12	0	73
Mangler afgørelse	0	1	2	15	18	36
	41	48	43	46	38	216

Figur 2: Forløbet af revurderingen i Miljøstyrelsen, opgjort på midler.

	1988	1989	1990	1991	1992	total
Ikke søgt/manglende dokumentation	132	59	132	112	115	550
Afslag fra Miljøstyrelsen	73	12	8	10	0	103
Godkendelse fra Miljøstyrelsen	126	50	52	12	0	240
Afgørelse mangler	0	1	138	83	117	339
	331	122	330	217	232	1232

Siden 1988, hvor revurderingen af midler for alvor gik i gang, er der årligt anvendt godt ca. 7 årsværk i Miljøstyrelsen til løsning af opgaven. Endvidere har der været tilknyttet konsulenter, således at de samlede udgifter i perioden 1989-1992 har andraget mellem 6 og 10 mill. kr årligt. Udgiften i 1993 anslås til 5-6 mill. kr.

Kemikalieloven giver producenter og importører ret til at klage til Miljøklagenævnet, og klagen har opsættende virkning efter fast praksis. Dermed kan de klassificerede midler, der lovligt har kunnet markedsføres, mens Miljøstyrelsen behandlede sagen, også lovligt markedsføres, mens Miljøklagenævnet behandler klagesagen. Af de 103 afslag er 84 påklaget.

Af tidligere nævnte grunde er klagesagsbehandlingen, hvor denne ikke udelukkende handlede om formelle spørgsmål, kun afsluttet for en sags vedkommende. En endelig afslutning på revurderingen forventes i dag at ligge yderligere år ud i fremtiden, fordi der nu gælder en EF-ordning for plantebeskyttelsesmidler, som får væsentlig indflydelse på sagsbehandlingen. Ordningen er gennemført i dansk ret den 26. juli 1993 ved lov nr. 1067 af 23. december 1992 om ændring af lov om kemiske stoffer og produkter, jf. lovbekendtgørelse nr. 583 af 9. juli 1993, og ved Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 584 af 9. juli 1993 om bekæmpelsesmidler. Lov nr. 1111 af 22. december 1993 supplerer gennemførelsen på enkelte punkter.

3. Fremtidig fællesskabsordning for plantebeskyttelsesmidler

Sommeren 1993 trådte regler i direktiv 91/414/EØF om markedsføring af plantebeskyttelsesmidler (PBM-direktivet) i kraft.

Direktivet er et totalharmoniseringsdirektiv og udstedt i medfør af art. 43 i EF-traktaten. Der gennemføres over en ti-årig periode en EF-revurdering af gamle aktivstoffer i henhold til endnu ikke fastlagte kriterier. Gamle aktivstoffer defineres som stoffer, der var på EF-markedet den 26. juli 1993. Dette gælder også de stoffer, der allerede er omfattet af den danske revurdering.

De (nye) aktivstoffer, der indgår i plantebeskyttelsesmidler, skal godkendes efter en fælles EF-procedure.

EF's revurdering

Der er udstedt forordning (3600/92) om Kommissionens arbejdsprogram for det første års EF-revurdering af i alt 90 aktivstoffer. Forordningen trådte i kraft den 1. februar 1993. Medlemsstaterne bistår EF-Kommissionen med vurderingen af stofferne, og der træffes beslutning om godkendelse ved en komiteprocedure i EF. Der er ikke for tiden fastsat mere præcise retningslinier for medlemsstaternes og Kommissionens vurdering af stofferne. Det forventes dog, at disse vil komme til at foreligge i løbet af et års tid.

Godkendelse af midlerne

Når aktivstoffet er optaget på EF-Listen, kan medlemsstaterne give godkendelser til markedsføring af selve midlerne ud fra fælles datakrav og efter fælles godkendelsesprincipper – de såkaldte ensartede principper, se afsnit 4.

Efter art. 8 stk. 2 kan medlemsstaterne i overgangsperioden, indtil alle de gamle stoffer er vurderet af EF, tillade markedsføring af plantebeskyttelsesmidler med gamle endnu ikke EF-vurderede aktivstoffer.

Varetagelsen af det fælles høje beskyttelsesniveau, såvel sundhedsmæssigt som miljømæssigt, som er fastlagt i præambelen, er således i denne periode henlagt til de enkelte medlemsstater.

Tilladelserne gives på basis af nationale principper, dog inden for rammerne af de overordnede principper i direktivets artikel 4, 1), b. Artiklen indeholder nogle helt overordnede principper – for eksempel, at midlerne skal være tilstrækkeligt effektive, og at de ikke må have nogen direkte eller indirekte

skadevirkning på mennesker eller dyrs sundhed, på grundvandet eller på miljøet.

Vurderingerne af midlerne – både i overgangsordningen og efter de ensartede principper, jf. afsnit 4 – sker efter en forudsætning om, at midlerne bliver brugt efter forskrifterne (den såkaldte normal-brugs-situation).

Direktivet åbner mulighed for, at en medlemsstat i en kortere periode (120 dage) kan dispensere fra de grundlæggende godkendelseskrav i art. 4, hvis der foreligger helt særlige omstændigheder, jf. de specielle bemærkninger til § 3.

4. Forslaget til de ensartede principper for godkendelse af plantebeskyttelsesmidler

Ifølge PBM-direktivet skal Rådet vedtage et særligt direktiv om ensartede principper for vurdering og godkendelse af plantebeskyttelsesmidler, når aktivstoffet er optaget på EF's positivliste.

Direktivet fastlægger retningslinier for den tekniske vurdering af midlets effekter på menneskers og dyrs sundhed og miljø samt for vurderingen af midlernes effektivitet. Der fastlægges desuden retningslinier for beslutningstagningen.

Kommissionen har fremsat et forslag til Rådsdirektiv, som for tiden forhandles.

Forslaget henviser til gældende EF-bestemmelser om beskyttelse af grundvand og specielt drikkevand. Direktiv 80/778/EØF fastsætter minimumskvalitetskrav til drikkevandskvaliteten – de højeste tilladte værdier af rester af bekæmpelsesmidler i drikkevand er 0,1 µg/l for hvert enkelt stof og 0,5 µg/l totalt. Når drikkevandsdirektivets minimumsgrænser skal følges, forventes det, at en lang række midler ikke vil kunne godkendes. Det fremgår dog af direktivforslaget, at Kommissionen har til hensigt at tage direktiv 80/778/EØF op til revision. Der forventes ikke, at et sådant forslag bliver fremlagt og vedtaget inden for de kommende par år.

5. Direktiv om forbud mod markedsføring og anvendelse af visse plantebeskyttelsesmidler

Et særligt direktiv (79/117/EØF) indeholder forbud mod markedsføring og anvendelse af plantebeskyttelsesmidler, der indeholder de aktivstoffer, der optages på bilaget til dette direktiv. De stoffer, der for tiden er omfattet, fremgår af liste B til dette lovforslag.

Direktivet giver medlemsstaterne mulighed for i en kortere periode (120 dage) at dispensere fra et forbud, hvis der foreligger helt særlige omstændigheder (art. 7).

6. Andre bekæmpelsesmidler end plantebeskyttelsesmidler

Der er ikke for tiden tilsvarende fælles EF-regler om markedsføring af andre bekæmpelsesmidler (også kaldet biocidholdige produkter). Kommissionen har imidlertid oversendt et forslag til direktiv herom til Rådet.

Markedsføring af disse andre bekæmpelsesmidler kan blive begrænset i hele EF ved optagelse på direktivet om begrænsning af markedsføringen og anvendelse af visse farlige kemiske stoffer og produkter (direktiv 76/769/EØF).

II. Forslagets hovedprincipper

Med denne ændring af lov om kemiske stoffer og produkter foreslås det at bemyndige ministeren til optage bekæmpelsesmidler med aktivstoffer, der er uacceptable i sundheds- og miljømæssig henseende, på lovens bilag 2, liste A efter en særlig administrativ procedure. Forslaget giver regler for afgørelse af sager om godkendelse af bekæmpelsesmidler, der ønskes afgjort med en tilbagetrækning.

Desuden foreslås det at optage bekæmpelsesmidler med seks aktivstoffer på liste A. Stofferne indgår i plantebeskyttelsesmidler, og de har effekter, der vurderes at være særligt miljøskadelige, navnlig for grundvandet. Dette er første fase i en proces, idet også andre stoffer end de, der nu foreslås opført på liste A, kan optages, hvis det vurderes, at midler med de pågældende stoffer anses for at være særlig farlige for sundheden eller særlig skadelige for miljøet, herunder grundvandet. Denne vurdering kan ske gennem Miljøstyrelsens fortsatte behandling af uafgjorte sager fra revurderingen eller for eksempel fra behandling af nye sager. Sagerne vil så blive indstillet til afslag til ministeren, og afgørelsen effektueres ved en bekendtgørelse, der optager stofferne på lovens bilag 2, liste A.

Stoffer, der er opført på lovens liste B, rummer de aktivstoffer, der er forbudt i hele EF i henhold til forbudsdirektivet (dir. 79/117/EØF).

Der åbnes mulighed for at fravige forbudsreglerne i særlige tilfælde, navnlig i tilfælde hvor det følger af international aftale eller forpligtelse.

Der henvises i øvrigt til de specielle bemærkninger.

Forholdet til EF

Forslaget tager højde for de regler i PBM-direktivet og forbudsdirektivet, der er relevante for denne typer sager.

Kriteriet for at forbyde bekæmpelsesmidler er formuleret i overensstemmelse med art. 4, der giver mu-

lighed for en individuel bedømmelse af nye midler med de pågældende aktivstoffer, og forslaget indeholder de dispensationsmuligheder, der er beskrevet i PBM-direktivet og forbudsdirektivet.

Det følger af overgangsreglerne, at det er medlemsstaterne, der vurderer plantebeskyttelsesmidlerne i perioden, indtil aktivstoffet er optaget på bilag 1 til PBM-direktivet. Forslaget tager højde for den situation, at et aktivstof, der er optaget på liste A, men som bliver godkendt i EF, kan fjernes fra liste A ved ministerens foranstaltning. Der foregår revurderinger i flere af medlemslandene, og EF's revurdering har ikke til formål at sætte disse i stå, indtil den i løbet af en 10-15-årig periode er færdig med de ca. 700 aktivstoffer, der markedsføres i EF.

Der findes ingen regler i direktivet, der stiller krav til afgørelsens form – i forslaget træffes ministerens afgørelse ved en bekendtgørelse.

De seks aktivstoffer, der er foreslået optaget på liste A, indgår i plantebeskyttelsesmidler. De skal derfor vurderes i henhold til PBM-direktivet og forbudsdirektivet.

Som det fremgår af den generelle begrundelse for optagelsen på bilag 2, liste A, beskrevet i afsnit III, 4 har plantebeskyttelsesmidler med de seks aktivstoffer væsentlige skadevirkninger på miljøet, herunder grundvandet, og falder dermed ind under det generelle kriterium i art. 4 i PBM-direktivet. Sagerne er vurderet på basis af »normal brug« af de pågældende midler, og der er foretaget en risikovurdering. Der er desuden lagt vægt på, at stofferne er vurderet på samme måde i lande, som Danmark normalt sammenligner sig med – i EF Tyskland og Holland.

Der forventes ikke problemer i relation til forbudsdirektivet. Domspraksis viser, at dette direktiv ikke hindrer medlemsstaterne i at forbyde andre stoffer end de, der står på EF-forbudsliste (i forslaget liste B).

Konklusionen er, at forslaget ikke vurderes at være i strid med PBM-direktivet, idet principperne for forbud (tilbagetrækning af godkendelser) svarer til de tilfælde, hvor artikel 4 i direktivet fastslår, at medlemsstaterne ikke må give tilladelse. Forslaget er i overensstemmelse med forbudsdirektiv 79/117/EØF, idet stofferne på liste B er omtalt i dette direktiv. Forbudsdirektivet hindrer ikke, at der i medlemslandene forbydes andre stoffer end de, der er på forbudsdirektivets liste.

Der henvises til den udførlige gennemgang i bemærkningerne til §§ 35 c, d og e, og for de enkelte stoffers og midlers vedkommende i bemærkningerne til liste A.

Art. 12 i PBM-direktivet bestemmer, at tilbagetrækning af godkendelser af bekæmpelsesmidler,

der indeholder de seks aktivstoffer fra liste A, skal meddeles til Kommissionen og de andre medlemslande.

Indgår aktivstofferne i biocidholdige produkter og optages de på liste A ved en bekendtgørelse, skal udkast hertil notificeres over for Kommissionen i medfør af direktiv 83/189/EØF (informationsprocedure). Dette betyder minimum tre måneders stand-still og som maksimum 12 måneders stand-still, hvor forslaget ikke kan træde i kraft. I denne periode vurderer Kommissionen og de andre medlemslande forslaget blandt andet i relation til EF-Traktatens art. 30 og 36 om uberettigede handelshindringer.

Informationsproceduredirektivet gælder ikke, når der er direktiv på området. Når direktiv om markedsføring af biocidholdige produkter bliver vedtaget, gælder informationsreglerne i dette direktiv i stedet for.

Miljøministeriet har gennemført en uformel konsultation med EF-kommissionen om forslaget.

III. Uacceptable bekæmpelsesmidler

Bekæmpelsesmidler kan indeholde aktivstoffer, der kan have uønskede effekter af sundhedsmæssig eller miljømæssig karakter. Som tidligere omtalt har Giftnævnet – i et vist omfang – behandlet sundhedsaspektet, mens der endnu ikke for de gamle midler er taget stilling til miljøeffekterne. Samtidig med, at det foreslås, at der bliver skabt nye lovgivningsmæssige rammer for uacceptable bekæmpelsesmidler, foreslås det også, at der nu startes på at udfylde denne ramme med – i første omgang – plantebeskyttelsesmidler med seks miljøfarlige aktivstoffer.

1. Miljøproblemer

Bekæmpelsesmidlerne påvirker miljøet direkte ved deres giftighed over for planter og dyr og indirekte ved, at fødegrundlaget for en række dyr fjernes. Problemerne i forbindelse med påvirkningen af fødegrundlaget kan kun imødegås ved at nedsætte antallet af sprøjtninger, mens problemer med midlernes giftighed til en vis grad kan håndteres ved at stille krav til, hvilke midler der må anvendes.

En række tidligere anvendte bekæmpelsesmidler som DDT var stærkt fedtopløselige og blev ophobet i fedtvævet i levende organismer. De ophobedes gennem fødekæden med en række miljø-skadelige effekter til følge. Denne utilsigtede ophobning førte til, at der blev udviklet og anvendt mere vandopløselige bekæmpelsesmidler, der sjældent akkumuleres i levende organismer i miljøet. I modsætning til de fedtopløselige bindes de vandopløselige midler som oftest ringe til jorden. De kan derfor i et vist omfang

følge nedbørens bevægelse ned mod grundvandet og senere grundvandets bevægelse ud i vandløb, søer og havet.

Nedvaskning af bekæmpelsesmidler sker i et udviklet samspil mellem en række faktorer, for eksempel nedbrydningshastighed, jordtype og nedbørs-overskud, afgrøde, behandlingstidspunkt og -doser, behandlingshyppighed samt de anvendte bekæmpelsesmidlers egenskaber. Nedbrydningshastigheden reduceres oftest væsentligt i dybere jordlag, hvor mikrobiologisk og kemisk aktivitet, der kræver ilt, er ringe. Mindre mobile bekæmpelsesmidler kan, såfremt de er persistente (svært nedbrydelige), nå grundvandet, men transporteres langsommere end de mere mobile stoffer. Den mængde af et givet stof, der kan nå grundvandet, afhænger helt af disse forhold, og mængden er derfor vidt forskellig på forskellige lokaliteter. Endelig omdannes en række bekæmpelsesmidler til mobile og/eller persistente nedbrydningsprodukter, der ligeledes kan nedvaskes til grundvandet.

I forbindelse med vandmiljøplanen blev der i 1989 igangsat en overvågning af, hvorvidt der er risiko for forurening af grundvandet med bekæmpelsesmidler. Resultaterne fra perioden 1989 – 1992 viser, at grundvandet over det meste af landet er truet af forurening med bekæmpelsesmidler. På baggrund af det stærkt stigende forbrug af bekæmpelsesmidler i starten af 80'erne, kan det forventes, at problemet er tiltagende.

Overvågningsprogrammet omfatter otte bekæmpelsesmidler. Alle otte er påvist. Stofferne, der indgår i overvågningen, er (var) blandt de mest anvendte i tidligere tid. To af dem kan ikke længere markedsføres. De øvrige af dem er taget op til fornyet vurdering i Miljøstyrelsen eller har fået lagt restriktioner på anvendelsen. Overvågningsstofferne er udvalgt på baggrund af et stort forbrug samt egenskaber, der gør, at de kun bindes svagt i jord og derfor kan transporteres med de naturlige vandbevægelser gennem jorden. De er derfor indikatorstoffer, der tjener til at give en generel beskrivelse af risikoen for forurening af grundvandet med bekæmpelsesmidler. Det må derfor forventes, at en række andre bekæmpelsesmidler ligeledes truer grundvandet.

Kun i Frederiksborg Amt, Ringkøbing Amt og Nordjyllands Amt er der ikke påvist bekæmpelsesmidler i grundvandet. Nogle bekæmpelsesmidler er påvist i alle dele af landet uden sammenhæng med grundvandets hovedtype, mens andre kun forekommer, hvor grundvandet er iltfrit eller iltfattigt og uden nitrat. De fleste fund er gjort i relativt højtliggende grundvandsmagasiner i sandlag samt i sand-

lommer under moræneler, det vil sige i geologiske typer, der er altdominerende i Danmark.

Bekæmpelsesmidlerne er oftest påvist i den øvre del af grundvandsmagasinerne, ca. 65 % af tilfældene er fundet i de øverste 20 meter. I en række tilfælde er de dog fundet under op til 20 meter tykke morænelerslag – et sted, hvor man ikke tidligere havde forventet forurening af grundvandet med bekæmpelsesmidler, fordi man har opfattet lerlagene som et effektivt filter. Nyere undersøgelser viser, at disse lerlag er gennemsat af fine sprækker, hvor igennem stoffer kan transporteres ned til grundvandet.

Udenlandske undersøgelser viser også fund af bekæmpelsesmidler i grundvandet. En række af de bekæmpelsesmidler, der i dag anvendes i Danmark, er fundet i koncentrationer over grænseværdien i bl.a. Sverige, Holland, Tyskland og USA. På grund af forskelle i klima og jordbund kan resultaterne ikke altid direkte overføres til danske forhold, men fundene viser, at risikoen er til stede.

Fundene i grundvandet vurderes overvejende at stamme fra de store mængder af bekæmpelsesmidler, der udsprøjtes i land- og skovbrug. I gennemsnit sprøjtes det samlede dyrkede areal i Danmark knap tre gange årligt. I nogle tilfælde kan der dog tænkes at være tale om forurening som følge af brug af bekæmpelsesmidler nær boringer eller om forurening fra punktkilder (nedgravninger af bekæmpelsesmidledelester).

Det må forventes, at der ved fortsat sprøjtning i land- og skovbrug sker en nedsivning mod grundvandsreservoirerne af visse bekæmpelsesmidler. Dette gælder især, når der sprøjtes på lerede arealer i forårs- og efterårsmånederne, eller hvis der forekommer kraftig regn og dermed hurtig nedsivning gennem enten sprækker i moræneler eller gennem tynde sandlag til grundvandsmiljøer med ringe eller intet iltindhold.

Viden om processerne i grundvandet og specielt effekten af bekæmpelsesmidler, deres nedbrydningsprodukter samt blandinger af disse stoffer er endnu så begrænset, at der ikke videnskabeligt kan argumenteres for en accept af et vist niveau af disse stoffer i grundvandet.

Under alle omstændigheder foreslås det – for at forebygge fremtidig grundvandsforurening og på basis af forsigtighedsprincippet – at forbyde bekæmpelsesmidler med stoffer, der kan forurene grundvandet.

2. Vurderingsgrundlaget

Betingelsen for at kunne sætte et aktivstof på bilag 2, liste A til loven foreslås at være, at bekæmpelsesmidler, der indeholder disse stoffer, vurderes at have

uacceptable sundhedsfarlige eller uacceptable miljøskadelige effekter. Betingelsen dækker de tilfælde i PBM-direktivets artikel 4, hvor en medlemsstat ikke må give tilladelser til markedsføring af plantebeskyttelsesmidler.

I de nye EF-baserede regler vurderer de enkelte medlemsstater plantebeskyttelsesmidler baseret på situationer, hvor der sker en normal brug. Der skal også foretages en vurdering af risikoen for, at anvendelsen af midlet rent faktisk belaster miljø eller sundhed. Det betyder, at der i højere grad skal tages hensyn til, om det er muligt at undgå uheldige effekter ved beskyttelsesforanstaltninger. Der er ikke for tiden præcise krav til, hvorledes denne vurdering skal foregå. Den skal blot være »passende« og »videnskabelig«.

3. Særlige miljøskadelige effekter

I Danmark betragtes principielt alt grundvand som potentielt drikkevand; 98 % af det danske drikkevand kommer fra grundvandet. Det betyder, at kvalitetskravene relateres til grundvandet, og der satses ikke på, at drikkevandet skal gennemgå omfattende rensning.

Miljøstyrelsen giver ikke tilladelse til markedsføring af bekæmpelsesmidler, hvis der er risiko for, at de kan forurene grundvandet. De egenskaber ved aktivstoffer, der er af betydning for beskyttelsen af drikkevandet, og som i første omgang vurderes, er persistens og mobilitet.

Der er imidlertid andre væsentlige miljøskadelige effekter (fx bioakkumulering og væsentlig negativ indflydelse på bestandsniveau), og disse vil senere blive taget op i forbindelse med optagelsen af nye stoffer på listen.

Persistens

Et persistent aktivstof defineres som et stof, der nedbrydes langsomt i jord efter det tidspunkt, hvor det er udsprøjet eller udspreddt. En vis virkningstid kan være tilsigtet fra producentens side. Set fra et miljømæssigt synspunkt er det optimalt, hvis stoffets persistens ikke rækker længere end til at virke i den pågældende afgrøde, mens skadegøreren er aktiv.

Et bekæmpelsesmiddel med et persistent aktivstof kan påvirke miljøet over en lang periode, idet stoffet kan spredes og ophobes, både i og uden for anvendelsesområdet. Der kan af den årsag være fare for uforudsigelige effekter på organismer, der ikke skulle bekæmpes. Endvidere kan det give anledning til effekter på og rester i efterfølgende afgrøder. Det kan også fremme dannelse af resistens over for aktivstoffet hos de skadegørere, der skal bekæmpes.

Et persistent aktivstof anses derfor for at være særligt skadeligt for miljøet. Dette gælder også for aktivstoffets nedbrydningsprodukter, herunder omdannelsesprodukter, når disse har en biologisk effekt eller på anden måde kan påvirke miljø eller sundhed.

Det vil – inspireret af regelarbejdet i EF – blive lagt til grund, at persistensen af et aktivstof anses for at være miljømæssigt uacceptabel, hvis aktivstoffet eller dets nedbrydningsprodukter under de påtænkte brugsbetingelser.

– *forbliver* i jorden i over et år, d.v.s. at der er over 10 % tilbage i jorden efter et år,

eller

– *bindes* meget hårdt i jorden i mængder større end 50 % af startdosen efter 30 døgn eller 70% efter 100 døgn, samtidigt med at en totalnedbrydning udgør mindre end 5 % i løbet af 100 døgn.

Dette er i hovedtræk det samme som hidtil gældende praksis.

Mobilitet

Et mobilt stof defineres som et stof, der ikke eller kun svagt bindes i jord og derfor kan transporteres med de naturlige vandbevægelser gennem jorden. Et bekæmpelsesmiddel med et mobilt aktivstof kan derfor spredes ukontrollabelt i miljøet, både til grundvand, vandløb og søer. Der kan derfor være risiko for uforudsigelige effekter på organismer, der ikke skulle bekæmpes.

Problemet forstærkes endvidere af, at de fleste stoffers persistens øges væsentligt med dybden som følge af dårlige nedbrydningsforhold under pløjelaget.

Det vil – inspireret af regelarbejdet i EF – blive lagt til grund, at et bekæmpelsesmiddel er miljømæssigt uacceptabelt, hvis det kan sandsynliggøres, at der under de påtænkte brugsbetingelser.

– må forventes en koncentration af det aktive stof eller af relevante nedbrydningsprodukter i vand, som er højere end de værdier, der er fastsat i direktiv 80/778/EØF af 15. juli 1980 om kvaliteten af drikkevand.

Dette er i overensstemmelse med hidtil gældende praksis.

4. Generel begrundelse for forbud mod plantebeskyttelsesmidler med de seks stoffer

De sager, der ikke er endeligt afgjort, bliver for tiden gennemgået og vurderet på baggrund af det beskrevne vurderingsgrundlag. For tiden er vurderingen af midler med følgende seks stoffer afsluttet med et forslag om, at de optages på lovens liste A. Vurde-

ringen fortsætter imidlertid, og også andre midler kan senere vurderes at være persistent/mobile i en sådan grad, at de ikke bør markedsføres eller anvendes i Danmark. Også andre miljø- eller sundhedsegenskaber kan føre til, at aktivstoffer søges optaget på liste A.

De seks aktivstoffer:

Svampemidler

Thiabendazol (til udendørs anvendelse)

Ukrudtsmidler

Cyanazin, Hexazinon, Propachlor, Paraquat

Insektmidler

Lindan

Bekæmpelsesmidler, der er vurderet at være uacceptable for sundhed og miljø ved lovforslagets fremsættelse:

Thiabendazol til udendørs anvendelse: Apron TZ 69 WS, Tecto Plus, Tecto L, Arbotect, Tecto 40 F1, Tecto Z F1, Tecto 5 P, Tecto 10 P, Hy-TL Ærtebejdse, Thiabendazol 5 P.

Cyanazin: Holtox, Bladex, Lontranil.

Hexazinon: Velpar L.

Propachlor: Ramrod F1 og Ramrod 65.

Paraquat: Gramoxone og Preeglone Granulat.

Lindan: Vitavax RS.

Midler, der indeholder de seks stoffer, er tidligere vurderet på basis af § 35, stk. 1, i lov om kemiske stoffer og produkter, og Miljøstyrelsen har fundet, at der ikke kunne gives godkendelse til markedsføring. Som tidligere beskrevet byggede afgørelserne på en vurdering af, om en eller flere kriteriegrænser var overskredet, sammenholdt med et samlet skøn over den risiko, som anvendelsen af midlet forventedes at medføre. Midler med de seks stoffer er i sommeren 1993 blevet vurderet påny, hvor der i overensstemmelse med PBM-direktivet, blev lagt større vægt på, om miljø og sundhed rent faktisk kunne forventes påvirket i uacceptabel grad.

Udover at være persistente og for tre stoffers vedkommende også mobile har flere af stofferne også skadelige virkninger på levende organismer, der ikke er målgruppe for bekæmpelsesmidlet. Der er desuden lagt vægt på, at stofferne vurderes på samme måde i de lande, som Danmark plejer at sammenligne sig med. Da lovgivningsrådet i de forskellige lande er forskelligt fra det danske, er der ikke redegjort for, om midler med disse stoffer rent faktisk er forbudt i disse lande.

Det vurderes, at der i vidt omfang er andre midler eller metoder til at bekæmpe de sygdomme eller skadegødere, som midler med de seks aktivstoffer er godkendt til. Der er således ingen grund til, at miljøet skal udsættes for en særlig belastning, indtil der er taget stilling i EF's revurdering i løbet af op til 10 – 15 år endnu.

Desuden er den konkrete baggrund for at forbyde bekæmpelsesmidler (plantebeskyttelsesmidler) med de seks stoffer fra liste A følgende:

Thiabendazol har en høj persistens i jord og er meget giftig over for organismer, der lever i vand, og der er fare for, at thiabendazol kan have en alvorlig negativ effekt på regnormebestanden.

Cyanazin og dets undersøgte nedbrydningsprodukter har høj persistens i jord og er mobile i jorden, og Miljøstyrelsen finder det sandsynligt, at de vil kunne nedvaskes til grundvandet. Cyanazin er desuden skadeligt til meget giftigt over for vandorganismer, og der er fare for, at cyanazin kan skade små vandøkosystemer ved normal brug af stoffet. Undersøgelser tyder endvidere på, at cyanazin kan have en skadelig effekt på insekter m.v., der lever i jorden.

Hexazinon og dets nedbrydningsprodukter har en høj persistens i jord og er mobilt. Hexazinon er stærkt giftigt over for alger, og der er således risiko for skadelig effekt på vandøkosystemer ved normal brug af stoffet.

Propachlors nedbrydningsprodukter har en høj persistens i jordmiljøet, og nogle af hovednedbrydningsprodukterne er samtidig yderst mobile og udgør derfor en fare for uacceptabel forurening af grundvandet. Desuden er propachlor meget giftigt over for organismer, der lever i vand. Ved normal brug vil der forekomme høje koncentrationer af propachlor og persistente nedbrydningsprodukter i jorden, der tilsammen giver muligheder for omfattende udvaskning. Nedbrydningsprodukterne bindes meget svagt til jorden og kan udvaskes i grundvandet i væsentlig højere koncentration end grænseværdierne for drikkevandskvalitet.

Paraquat har en høj persistens i jord og er desuden meget giftigt overfor ikke-målorganismer.

Lindan har under iltrige betingelser i jord en uacceptabel høj persistens. Lindan fordampes let og kan dermed spredes til ikke-landbrugsområder. Lindan har endvidere stor mulighed for at blive ophobet i levende dyr. Lindan er meget giftigt over for fugle og vandorganismer.

Bemærkningerne til liste A indeholder en udførlig beskrivelse og vurdering af stofferne, deres miljøskadelighed og hvilke stoffer eller metoder der kan bruges i stedet for. Andre landes vurdering af stofferne er også beskrevet.

Under hensyntagen til anvendelsesområdet for nogle af de plantebeskyttelsesmidler, der indeholder thiabendazol, er forbudet begrænset til udendørs anvendelse.

IV. Forslagets konsekvenser

1. Administrative og økonomiske konsekvenser

Omfanget af sagsbehandlingen i Miljøstyrelsen i forbindelse med vurderingen af stoffer til optagelse på liste A vil ikke blive ændret, men der undgås en langvarig klagesagsbehandling i såvel Miljøstyrelsen som Miljøklagenævnet.

På længere sigt vil det betyde, at Miljøklagenævnets arbejdsopgaver vil være behandling af klager over Miljøstyrelsens godkendelser med vilkår og afvisninger af ansøgninger på grund af utilstrækkelig dokumentation. I overensstemmelse med § 55, stk. 1, i kemikalieloven ophører Miljøklagenævnets kompetence generelt i sager om plantebeskyttelsesmidler, hvor aktivstoffet er optaget eller er søgt optaget på EF's positivliste (bilag 1 til PBM-direktivet).

Miljøstyrelsen og kommunalbestyrelserne fører tilsyn med overholdelsen af forbudet mod salg og anvendelse af midler med forbudte aktivstoffer fra liste A. Tilsynet medfører ikke øgede kommunale merudgifter, idet en tilsvarende bestemmelse findes i Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 584 af 9. juli 1993 om bekæmpelsesmidler. Kommunernes tilsyn udvides dog med stofferne fra liste B, hvor Miljøstyrelsen hidtil har ført tilsynet alene. Det forventes dog ikke at give anledning til øgede kommunale udgifter.

2. Miljøkonsekvenser

Forslaget skaber en administrativ ramme, der giver mulighed for, at der hurtigt og effektivt kan sættes en stopper for markedsføring og anvendelse af bekæmpelsesmidler, der vurderes at være uacceptable i miljømæssig og i sundhedsmæssig henseende. Forslaget er en opfølgning af målsætningen i miljøministerens handlingsplan for bekæmpelsesmidler fra 1986 om, at særligt sundhedsfarlige og miljøskadelige bekæmpelsesmidler ikke må sælges og anvendes i Danmark.

Når aktivstoffer optages på liste A, mindskes belastningen af sundhed og miljø, hvorved de skadelige virkninger, der er beskrevet i III,1 og III,3 modvirkes. Det er ikke muligt nu generelt og præcist at redegøre for miljøkonsekvenserne af fremtidige kon-

krete forbud. Imidlertid vil det blive beskrevet i beslutningsgrundlaget for optagelsen, hvilke miljøkonsekvenser de enkelte konkrete forbud får – nærmere betegnet hvilke miljøsikringer der undgås. Der vil også blive redegjort for de sundhedsmæssige konsekvenser af forbudene.

I Danmark betragtes som nævnt principielt alt grundvand som drikkevand, og det ønskes ikke at gennemføre en omfattende rensning af grundvandet, før det kan bruges som drikkevand.

Som det fremgår af afsnit III,4, er det konkrete forslag om forbud mod salg og anvendelse af bekæmpelsesmidler med seks aktivstoffer baseret på en vurdering af to egenskaber ved aktivstofferne, der gør dem skadelige for grundvandet.

De egenskaber ved aktivstoffer, der er af betydning for beskyttelsen af drikkevandet, og som i første omgang er vurderet, er persistens og mobilitet – altså om stofferne er svært nedbrydelige eller kun bindes svagt til jorden. Hver for sig er de to egenskaber miljøskadelige. Foreligger de samtidig, er risikoen for forurening af grundvandet særligt nærliggende.

Med forslaget undgås en fremtidig øget forurening af grundvandet fra disse seks stoffer.

De tidligere års brug af stofferne og eventuelle skader som følge deraf kan ikke ændres med forslaget, og det kan forventes, at forurening stammende fra tidligere brug kan bestå i årtier. Ligeledes går der lang tid fra brug af bekæmpelsesmidlerne til forureningen kan konstateres, fordi grundvandet dannes over lange tidsrum. Det er ikke muligt uden store udgifter at fjerne en forurening fra grundvandet, fordi dette vil kræve en centralisering af vandforsyningsstrukturen. Det kan ikke udelukkes, at et øget forbrug af midler, der anvendes i stedet for de, der er foreslået optaget på liste A, også vil være uheldigt. Det er dog Miljøstyrelsens opfattelse, at disse ikke vil give større negative effekter.

Som det fremgår af bemærkningerne til liste A om de enkelte stoffer, har de seks stoffer også andre miljøskadelige egenskaber end persistens og mobilitet. Flere er giftige over for andre levende organismer end de, der tilsigtes ramt, i jord og overfladevand, og der er også sundhedseffekter. Også disse effekter undgås ved et forbud.

Ifølge reglerne i kemikalieloven føres der kontrol med overholdelse af forbud mod anvendelse og salg af de pågældende stoffer. Den almindelige grundvandsovervågning omfatter ikke disse stoffer.

3. Erhvervsøkonomiske konsekvenser

Det administrative system, der foreslås skabt, har i sig selv ikke erhvervsøkonomiske konsekvenser. Konsekvenserne knytter sig derimod til den konkrete

te udmøntning senere og til de seks aktivstoffer, som er omfattet af forslaget.

Konsekvenserne ved fremtidig udfyldning af loven vil blive beskrevet i det beslutningsgrundlag, der vil blive udarbejdet til ministeren i forbindelse med optagelse på liste A.

Konsekvenser for branchen

Midler med de seks aktivstoffer, der foreslås forbudt, udgør mindre end 4 % af den samlede omsætning med bekæmpelsesmidler. Umiddelbart rammer et forbud mod bestemte bekæmpelsesmidler hovedsageligt de internationale firmaer, der har godkendelse til at markedsføre de pågældende midler i Danmark. Ved forslaget påvirkes i alt 11 forskellige firmaer umiddelbart. I det omfang, der findes andre relevante bekæmpelsesmidler, vil godkendelsesindehaverne af disse midler få en øget omsætning. Findes der ikke andre brugbare kemiske midler (men mekaniske metoder eller biologiske midler) eller vælges der andre dyrkningsmetoder i landbruget, vil den agrokemiske industri miste en tilsvarende omsætning i Danmark. Det beror dermed også på et valg i bruger-ledet, hvorledes forbruget af bekæmpelsesmidler udvikler sig.

Et forbud i Danmark mod midler med visse aktivstoffer må forventes at påvirke den agrokemiske industri i retning af udvikling af mere miljøvenlige midler. Firmaerne er generelt meget opmærksomme på, at miljømyndighederne i forskellige lande udveksler oplysninger og på, at et forbud i Danmark kan afstedkomme overvejelser i andre lande.

Konsekvenser for landbruget

Udgifterne til bekæmpelsesmidler udgjorde i 1991/92 knap 4 pct. af de samlede driftsudgifter for alle heltidsbedrifter, idet driftsomkostninger omfatter rå- og hjælpestoffer, maskinomkostninger, vedligehold, afskrivninger, arbejdskraft, ejendomsskat mv.

For alle heltidsbedrifter udgjorde udgifter til bekæmpelsesmidler i 1991/92 godt 4 pct. af de samlede driftsudgifter, eksklusive afskrivninger og egen løn. For heltids planteavlsbedrifter udgjorde udgifterne til bekæmpelsesmidler godt 9 pct. af driftsudgifterne i 1991/92. For 1992/93 forventes den relative andel af udgifterne til bekæmpelsesmidler at falde lidt som følge af prisfald og fald i forbruget. For gartneri- og frugtavlssektoren er der betydelig forskel i udgiftsanden for bekæmpelsesmidler afhængig af driftsgrenen. For frugt- og bærsektoren udgjorde udgiften til bekæmpelsesmidler knap 16 pct. af driftsudgifterne, mens andelen i væksthushavne lå på knap 2 pct.

I skovbruget udgør udgifterne til bekæmpelsesmidler kun en meget lille del af de samlede driftsudgifter.

Som helhed betraget får mindre ændringer i udgifterne til bekæmpelsesmidler, hvor et middel falder bort og erstattes af et dyrere middel, kun begrænset økonomisk virkning for jordbrugerhvervet. Virkningen vil være størst i planteproduktionen.

Hvor et middel falder bort, og der ikke findes alternative midler, kan det få betydelige konsekvenser. Særlig skal fremhæves dyrkning af specialafgrøder, hvor udbudet af midler samt udvikling af nye midler er begrænset. Bortfald af midler for specialafgrøder kan vanskeliggøre jordbrugssektorens omstillingsproces, som er nødvendig som følge af reformen af den europæiske landbrugspolitik og GATT-forliget.

Hvor der må ske dyrkningsophør eller store ændringer i dyrkningspraksis som følge af bortfald af et middel, vil konsekvenserne for den enkelte avler være meget forskellige afhængig af specialiseringsgrad, alternative dyrkningsmuligheder og omstillingsmuligheder.

På længere sigt kan negative konsekvenser afhjælpes ved udvikling af nye dyrkningsmetoder, ny dyrkningspraksis, nye sorter og nye bekæmpelsesmidler.

Miljøstyrelsen har foretaget en foreløbig vurdering af forslaget's konsekvenser for dyrkningen af en række *afgrøder*. Det er ikke muligt at give en præcis vurdering af konsekvenserne, *fordelt på hovedafgrøderne*, idet belastningen med ukrudt og skadedyr afhænger meget af lokale forhold, fx jordtype, sædskifte, jordbehandling og den kemiske bekæmpelse.

Forslaget forventes ikke at give problemer for *korn* dyrkning.

Forslaget betyder, at en stor del af de ukrudtsmidler, der i dag anvendes ved dyrkningen af bl.a. *ærter og raps*, skal erstattes af andre. Det er Miljøstyrelsens umiddelbare vurdering, at der findes andre brugbare bekæmpelsesmidler eller metoder for mange ukrudtsarters vedkommende. Effekten af disse over for agersennep – en af problemarterne i raps – er dog svagere, hvilket kan give problemer på en del rapsarealer. Derfor vurderes det, at forslaget ikke i nævneværdig udstrækning vil belaste dyrkningen af ærter og kun i begrænset omfang belaste dyrkningen af raps.

For dyrkningen af *kål, porre og løg* kan der opstå problemer med bekæmpelse af nogle typer ukrudt, hvilket kan føre til øgede omkostninger til håndledning eller til, at dyrkningen opgives på visse arealer.

Lovforslaget omfatter kun et *svampemiddel*, nemlig thiabendazol, som anvendes i en lang række afgrøder. Der findes andre midler til de fleste anvendelsesområder, dog ikke til bekæmpelse af visse sygdomme på æbler, hindbær og jordbær i forbindelse med høst og indlagring. Det kan ikke vurderes, hvilken effekt dette har for dyrkningen.

Også for det *insektmiddel*, der er omfattet af lovforslaget, vil der i de fleste tilfælde være brugbare andre midler.

I *skovbruget* anvendes i større eller mindre udstrækning midler med tre af de stoffer, som er anført i lovforslagets liste A, og som med forslaget's gennemførelse ikke må sælges eller anvendes i Danmark. Det drejer sig om cyanazin, hexazinon og paraquat.

Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at et forbud mod cyanazin og mod paraquat ikke vil få nævneværdige konsekvenser for skovbruget, idet der findes andre brugbare bekæmpelsesmidler eller metoder. For dyrkningen af juletræer og pyntegrønt samt kulturer af fyr vil et forbud mod anvendelse af hexazinon give visse problemer, idet en del af de ukrudtsarter, der bekæmpes med hexazinon, ikke i dag kan bekæmpes tilfredsstillende med andre kemiske midler.

Der henvises til den konkrete udførlige vurdering, der er givet i bemærkningerne til de enkelte stoffer i liste A. Der henvises også til, at konsekvenserne for specialafgrøder vil kunne afbødes ved hjælp af den såkaldte recept-kontraktmodel, jf. bemærkningerne til § 35 e.

En stigende forurening af grundvandet vil medføre, at udgifterne for *vandværkerne* til at sikre rent drikkevand fremover øges væsentligt.

V. Høring m.v.

Forslaget er sendt til høring hos følgende myndigheder og organisationer:

Administrations- og personaledepartementet, Arbejdsministeriet, Direktoratet for Arbejdstilsynet, Budgetdepartementet, Ministeriet for Erhvervspolitisk Samordning, Industriministeriet, Justitsministeriet, Landbrugsministeriet, Planteværnscenteret, Sundhedsministeriet, Statsministeriet, Levnedsmiddelstyrelsen, Advokatrådet, Amtsrådsforening, Kommunernes Landsforening, Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Dansk Skovforening, De Samvirkende Danske Skovdyrkerforeninger, Dansk Erhvervsgartnerforening, Dansk Erhvervsjordbrug, Dansk Industri, Dansk Agrokemisk Forening, Foreningen af Danske Kemiske Industrier, Foreningen af Bioteknologiske Industrier i Danmark, Trærådets Træbeskyttelsesudvalg, Landbrugsrådet, De Danske Landboforeninger, Dansk Familielandbrug, Arbejdstagerorganisationerne Branche-sikkerhedsråd nr. 10, Danmarks Naturfredningsfor-

ening, Forbrugerrådet, Noah, Greenpeace, Verdensnaturfonden, Bekæmpelsesmiddelrådet. Desuden er de agrokemiske firmaer, der er berørt af forslaget, hørt.

Der er efterfølgende afholdt møde med flere af godkendelsesindehaverne og med Dansk Agro-kemisk Forening. Foreningen har foreslået, at man i stedet for at følge den model, der ligger i lovforslaget, foretager en række ændringer i forbindelse med den eksisterende klageadgang. Efter Miljøministeriets opfattelse er disse forslag ikke tilstrækkelige til at opfylde formålet med lovforslaget, og de berører desuden problemstillinger, der ligger uden for dette forslags rammer.

Der er ligeledes afholdt møde med repræsentanter for landbrugsorganisationerne, hvis bemærkninger har givet anledning til en række justeringer.

Specielle bemærkninger

Til § 1, nr. 1

Forslaget er en konsekvens af, at der nu foreslås at være to bilag til loven.

Til nr. 2

Til § 35 c

Virkingen af, at stoffer er optaget på bilag 2 er, at alt salg og al anvendelse af bekæmpelsesmidler med disse stoffer er forbudt fra lovens ikrafttræden. § 2, stk. 2, indeholder forslag til afviklingsordninger for importører, sælgere og brugere. Lignende ordninger vil blive fastsat for andre stoffer, der senere optages på bilag 2, liste A. For nye stoffer på bilag 2, liste B, følges de frister, det pågældende direktiv fastsætter.

Til § 35 d

Det foreslås i § 35 d, at ministeren kan optage andre aktivstoffer på bilag 2 i to situationer. Dels, når midler med stoffet er miljø- eller sundhedsmæssigt uacceptabelt (liste A), dels når det følger af international aftale eller forpligtelse (liste B).

Optagelse af nye stoffer på liste A vil komme på tale i forbindelse med færdiggørelsen af sager fra revideringen, der ikke er endeligt afgjort. Optagelse vil desuden kunne ske i forbindelse med, at tidsbegrænsningen for ældre tilladelser til bekæmpelsesmidler udløber, hvis der foreligger ny viden om stoffernes egenskaber, og hvis en risikovurdering fører til, at der bør gives afslag på fornyelse af tilladelsen. Også tilbagekaldelse af godkendelser i henhold til § 38 i kemikalieloven kan bevirke, at et aktivstof søges optaget på liste A.

Endelig vil optagelse kunne ske, hvis midler med aktivstoffer, der er nye i Danmark, vurderes at være miljø- eller sundhedsmæssigt uacceptable, når de optræder i bekæmpelsesmidler.

Vurderingsgrundlag

Som nævnt er betingelsen for optagelse, at bekæmpelsesmidler, der indeholder det pågældende aktivstof, vurderes at være sundhedsmæssigt eller miljømæssigt uacceptabelt. En uddybning af vurderingsgrundlaget med hensyn til to egenskaber af betydning for grundvandsbeskyttelsen er givet foran i de almindelige bemærkninger afsnit III, 2 og 3. Efterhånden vil vurderingsgrundlaget blive uddybet for flere miljø- og sundhedsegenskaber. Dette vil kunne danne grundlag for forbud mod flere aktivstoffer, der er persistente og/eller mobile, eller aktivstoffer med andre uacceptable egenskaber. Det forventes, at et samlet vurderingsgrundlag vil kunne sendes til Folketinget, medens dette lovforslag behandles.

Den administrative procedure

Når Miljøstyrelsen har vurderet et middel som miljø- eller sundhedsmæssigt uacceptabelt, vil styrelsen orientere ansøgeren herom og give denne lejlighed til at udtale sig med tre måneders frist på baggrund af et beslutningsgrundlag, der redegør for aktivstoffet, dets virkninger, miljø- og sundhedseffekter, en vurdering heraf og af samfundsmæssige konsekvenser ved et forbud. Kan godkendelsesindehaveren ikke acceptere Miljøstyrelsens faglige vurdering af dokumentationen, kan han inden to uger fra modtagelsen af denne anmode om at få foretaget en eksternt ekspertbedømmelse på basis af samtidigt præciserede spørgsmål. Miljøstyrelsen vil i så fald forelægge spørgsmålet for et ekspertpanel, der er uvildigt udpeget, for eksempel af forskningsrådene. Der afgives en begrundet udtalelse om Miljøstyrelsens faglige vurdering på det anfægtede punkt til Miljøstyrelsen inden for en frist af to måneder. Udtalelsen indgår i beslutningsgrundlag, der sendes til miljøministeren. Forinden vil Miljøstyrelsen drøfte sagen i Bekæmpelsesmiddelrådet. På baggrund af kommentarer fra ansøger og Bekæmpelsesmiddelrådet og evt. ekspertpanel vurderer Miljøstyrelsen sagen påny og indstiller i givet fald sagen til Miljøministeren. Miljøministeren afgør sagen på denne baggrund og udsteder en bekendtgørelse i fornødent omfang. Før Miljøministeren udsteder en bekendtgørelse, der supplerer lovens liste A, vil Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg blive orienteret. Orienteringen af folketingsudvalget, før der træffes af-

Bilag til f. t. l. vedr. kemiske stoffer og produkter

gørelse, svarer til den, der anvendes i genteknologi-sager, når der gives konkrete udsætningsstilladelser.

Det foreslås i stk. 3, at ministeren bemyndiges til at fastsætte regler om behandlingen af sagen i henhold til stk. 1 og 2, jf. ovenstående beskrivelse.

Optagelse af nye stoffer på liste B kan ske, når det følger af international aftale eller forpligtelse. Der tænkes her på stoffer, der optages på bilagene til direktiv 79/711/EØF eller som forbud på bilagene til direktiv 76/769/EØF. Når der er truffet beslutning herom i EF, vil ministeren udstede en bekendtgørelse, der indfører de nye stoffer på lovens bilag 2, liste B. Folketinget vil blive involveret på sædvanlig måde i forbindelse med vedtagelse af EF-retsakterne, der ligger til grund for beslutningen.

Fjernelse af stoffer (midler) fra listerne

Det foreslås i § 35d, stk. 2, litra 1, at ministeren kan fjerne stoffer fra liste A, når det følger af international aftale eller forpligtelse. Der tænkes her på situationer, hvor et af de stoffer, der forbudt i henhold til liste A, bliver godkendt af EF-Kommissionen i forbindelse med den fælles EF-revurdering af aktive stoffer, der var på markedet den 26. juli 1993. Følger er, at aktivstoffet bliver optaget på bilag 1 (EF-listen) til PBM-direktivet.

Medlemsstaterne giver derefter godkendelse til markedsføring efter ensartede principper for godkendelse af plantebeskyttelsesmidler. Disse er som nævnt i afsnit I, 4, ikke vedtaget endnu.

Der er gensidig anerkendelse af andre medlemslandes godkendelse af plantebeskyttelsesmidler, når godkendelsen er givet på basis af de såkaldte ensartede principper for godkendelse af plantebeskyttelsesmidler. Som udgangspunkt er Danmark forpligtet til at godkende markedsføring af plantebeskyttelsesmidler, der indeholder det pågældende aktivstof, forudsat at de landbrugsmæssige, plantesundheds- og miljømæssige forhold, herunder klimaforhold er sammenlignelige.

Det betyder, at Miljøministeriet efter en konkret vurdering i henhold til de til enhver tid gældende regler i kemikalieloven om bekæmpelsesmidler vil tage stilling til, om det enkelte plantebeskyttelsesmiddel kan markedsføres i Danmark, eller om det af hensyn til for eksempel beskyttelse af grundvandsressourcerne er nødvendigt at begrænse anvendelsen eller er nødvendigt at afslå tilladelse til import, salg og anvendelse. Afslås tilladelsen, er der fastlagt en komiteprocedure i en forvaltningskomite i EF-Kommissionen, hvor det bedømmes, om den danske afgørelse er i overensstemmelse med direktivet. Bekræftes det danske afslag, forventes det, at det pågældende stof kan blive stående på liste A. Bekræft-

tes den ikke, forventes det, at stoffet må fjernes fra liste A. Den første sag af denne karakter forventes dog at ligge nogen år ud i fremtiden, og det kan derfor ikke siges med sikkerhed, hvorledes Komiteen vil reagere i situationen.

For andre bekæmpelsesmidler end plantebeskyttelsesmidler er bestemmelsen i stk. 2 ikke relevant på nuværende tidspunkt.

Det foreslås i stk. 2, litra 2, at fjernelse af aktivstof fra liste A også kan ske på grundlag af nye oplysninger, der ændrer vurderingen efter stk. 1. De nye oplysninger kan vedrøre selve stoffet eller for eksempel konsekvenserne for miljø eller brugere.

Til § 35 e

Det foreslås i stk. 1, at ministeren kan dispensere fra loven, når der foreligger særlige omstændigheder.

Ministeren vil kunne dispensere, hvis der viser sig en særlig uforudset fare for sundheden eller dyrkningen af planteprodukter, som kun kan imødegås ved anvendelse af bekæmpelsesmidler, der indeholder aktivstoffer, der er optaget på liste A, og som endnu ikke er optaget på EF's positivliste (recept-kontraktmodellen). Sådanne særlige situationer kan være angreb af skadevoldere, hvortil der ikke findes alternativer eller specialproduktioner, hvor der heller ikke findes realistiske alternativer.

Situationen er omtalt i art. 8 stk. 4 i PBM-direktivet. Der er knyttet en komiteprocedure til en sådan dispensation.

For plantebeskyttelsesmidler, som er optaget på liste B, vil dispensationsadgangen blive benyttet i snævert omfang og vil være begrænset til situationer, hvor der foreligger ganske særlige omstændigheder, hvis det skønnes nødvendigt på grund af en uforudsigelig fare, som truer planteproduktionen, og som ikke kan hindres på anden måde. En sådan dispensation vil kun blive givet til en begrænset kontrollet anvendelse og kun i tre måneder. Ifølge forbudsdirektivet om plantebeskyttelsesmidler (79/117/EØF) skal en sådan dispensation drøftes i en komiteprocedure i EF. Komiteen kan tage stilling til, om dispensationen kan opretholdes, eller om den skal ophæves.

Miljøministeren kan desuden tage konkret stilling til eventuelle ansøgninger om godkendelse af nye plantebeskyttelsesmidler med aktivstoffer fra liste A. Det må forventes, at der skal foreligge væsentlige nye oplysninger om en anden formulering eller anvendelse af de nye midler for, at der skal kunne gives en dispensation.

For andre bekæmpelsesmidler end plantebeskyttelsesmidler vil dispensationsadgangen blive brugt i et tilsvarende snævert omfang. Der er ikke EF-retlige regler på dette område endnu.

Forslaget skaber en særlig administrativ ramme for afgørelse af ansøgningssager i henhold til lovens § 33 og for tilbagekaldelsessager i henhold til lovens § 38 vedrørende gældende godkendelser, når der kommer væsentlige nye oplysninger. Vurderer Miljøstyrelsen, at der er belæg for et forbud, sker sagsbehandlingen som tidligere nævnt efter de regler, der er beskrevet i bemærkningerne til § 35 c og d.

Alle andre regler, der gælder indsendelse af ansøgninger og dokumentationskrav m.v., finder tilsvarende anvendelse.

Dispensationer gives efter 35 e, jf § 33. Det betyder at der skal betales afgift efter de derom gældende regler.

I lighed med resten af kemikalieloven finder reglerne ikke anvendelse ved eksport.

Til nr. 3

Det foreslås, at overtrædelse af forbuddet i § 35 c er strafbart som andre overtrædelser af kemikalieloven.

Til nr. 4

Forslaget er en konsekvens af, at der foreslås et bilag nr. 2 til loven.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft 1. juli 1994. Uafgjorte sager om bekæmpelsesmidler, der indeholder aktivstoffer, der er omfattet af forslaget, bortfalder ved lovens ikrafttræden. Miljøministeriet vil da orientere godkendelsesindehaverne, EF-kommissionen og de andre medlemslande om, at godkendelserne er trukket tilbage. Behandlingen af sager om bekæmpelsesmidler, der indeholder de seks aktivstoffer, sættes i stå, når lovforslaget er fremsat.

Den videre behandling af sager om bekæmpelsesmidler, der indeholder andre aktivstoffer, vil som udgangspunkt fortsætte efter ordningen i lov om kemiske stoffer og produkter og den gældende bekendtgørelse om bekæmpelsesmidler (bekg. nr. 584 af 9. juli 1993).

I overgangsbestemmelsen i bekendtgørelsen § 46, stk. 3, fastsættes, at verserende sager om plantebeskyttelsesmidler afgøres efter de nye regler i bekendtgørelsen. Dette betyder, at sager fra revurderingen, der ikke er endeligt afgjort, indholdsmæssigt afgøres efter de regler, der er en gennemførelse af PBM-direktivet, altså efter principperne i art. 4, efter

en vurdering på grundlag af normal brug og efter en risikovurdering.

I overensstemmelse med § 46, stk. 3, vurderer Miljøstyrelsen sager, der ikke er endeligt afgjort, på baggrund af de nye regler. Miljøstyrelsen vurderer også, om der er grundlag for at forbyde bekæmpelsesmidler efter proceduren i dette forslag.

Som det er beskrevet i de almindelige bemærkninger, kan arbejdet med revurderingen m.v. altså føre til, at flere stoffer søges optaget på liste A. Verserende sager kan derfor på et senere tidspunkt overgå til at blive behandlet efter modellen, der er beskrevet i bemærkningerne til § 35 d. Dette gælder både plantebeskyttelsesmidler og andre bekæmpelsesmidler og både revurderingssager og andre sager.

Forslaget i stk. 2 indeholder en særlig afviklingsordning for den agrokemiske branche og for brugerne.

Til bilag 2

AD LISTE A

Svampemidler

Thiabendazol (10 midler)

Stoffet er et pulver, der anvendes som svampemiddel. Det trænger ind i planten og fungerer også som kontaktpgift.

Stoffet er klassificeret af Giftnævnet 11. maj 1973 og indsendt til revurdering i 1991. Miljøstyrelsens afslag på ansøgning om godkendelse blev påklaget til Miljøklagenævnet den 12.5.1993. Der blev i 1991 solgt 11,6 tons thiabendazol, hvoraf 8,8 tons blev anvendt i landbruget.

Midlet ønskes bl. a. godkendt til bekæmpelse af rodfiltsvamp på læggekartofler. Den søgte dosering er 5 - 7,5 g thiabendazol pr. hkg læggekartofler. Midlet drysses enten over kartoflerne i læggeren eller doseres med pudderbejdseapparat i læggeren.

Stoffet skal vurderes på første år af Kommissionens arbejdsprogram for revurdering af gamle aktivstoffer (altså aktivstoffer, der indgår i et plantebeskyttelsesmiddel, og som var på markedet i mindst et EF-land den 26. juli 1993). Der forventes ikke en afgørelse om evt. optagelse på EF-Listen de første par år. Der henvises til de almindelige bemærkninger afsnit I, 3.

Miljøstyrelsens vurdering

Thiabendazol har en høj persistens i jord, jf. generelt om persistens i afsnit III,3. Dette vurderes ud fra halveringstiden på 18 - 24 måneder under gunstige forhold i laboratorieforsøg samt ud fra forsvindings-

tider for halvdelen af doseringen i størrelsesordenen to år i markforsøg.

Desuden er thiabendazol meget giftig over for organismer, der lever i vand, og der er fare for, at thiabendazol kan have en alvorlig negativ effekt på regnormebestanden. Ved den søgte anvendelse vil den største del af doseringen havne på og omkring kartoflerne. Dette medfører høje koncentrationer af thiabendazol i jorden omkring kartoflerne og med tiden på afstødte skaller og andre rester fra læggekartoflerne. Dette kan medføre en alvorlig effekt på bl.a. regnorme, idet disse typisk søger hen i umiddelbar nærhed af kartoffelknoldene for at søge føde.

Andre landes vurdering

I Sverige vurderes thiabendazol at være meget svært nedbrydeligt i jord med halveringstider på to år under gunstige forhold og ingen nedbrydning under ugunstige forhold. Thiabendazol vurderes at have middelhøj akut toksicitet over for regnorm og negativ effekt over for jordbakterier. Den samlede svenske vurdering af thiabendazol er, at stoffet er uacceptabelt ud fra et miljømæssigt synspunkt som følge af en betydelig risiko for akkumulering i miljøet samt risiko for skadelig virkning på såvel jord- som vandmiljøet.

I Norge bruges thiabendazol i mindre omfang, primært som bejdsemiddel. Stoffets persistens samt giftighed over for bakterier og regnorme vurderes at være problematisk ved anden anvendelse.

I Tyskland vurderes thiabendazol som meget persistent. Det nedbrydes kun meget langsomt i jord og nedbrydes ikke ved de naturlige kemiske processer i vand og søllys. Holland har ikke miljømæssige data for dette aktivstof.

Kemiske bekæmpelsesmidler/metoder, der kan anvendes i stedet for thiabendazol

Midlerne anvendes til bekæmpelse af svampesydomme på læggekartofler under dyrkning og lagring, til bejdsning af korn og ærter, til bekæmpelse af svampesydomme på hovedkål, blomsterkål, løgkulturer, gulerødder, tomater i væksthuse, æbler, kirsebær, jordbær, hindbær, solbær, stikkelsbær, plante-skolekulturer, prydplanter samt til bekæmpelse af svampesydomme i tomme frugt- og grøntsagslagre. Endvidere er et middel søgt godkendt til bekæmpelse af elmsyge.

For de fleste svampesydomme, som er omfattet af Planteværnscentrets effektivitetsvurdering vurderes det, at der findes andre brugbare midler. Det bemærkes, at nogle af disse midler er under revurdering i Miljøstyrelsen.

Til bekæmpelse af fløjlspilet i tomater findes der ikke andre midler. De fleste dyrkede sorter har dog en rimelig god resistens, således der idag reelt ikke er problemer med denne sygdom.

Der findes ikke andre midler til bekæmpelse af Gloeosporium på æbler ved sprøjtning under høst, før indlagring, samt til bekæmpelse af gråskimmel på jordbær og hindbær under høst.

Der findes idag ikke andre plantebeskyttelsesmidler til rengøring af tomme lagre, hvor frugt og grøntsager opbevares. Af andre metoder kan der peges på brug af desinfektionsmidler og manuel rengøring. Midlet bruges også indendørs i form af rygetabletter, der fordeler sig som røg i rummet. Til denne anvendelse til tomater og prydplanter i væksthuse findes der ikke andre midler eller metoder. Ellers vil der kunne benyttes andre sprøjtemidler.

Forslaget forbyder brug af thiabendazol i bekæmpelsesmidler til udendørs anvendelse. Indendørs anvendelse kan derfor godkendes af Miljøstyrelsen efter en konkret risikovurdering under forudsætning af, at der ikke er risiko for eksponering af miljøet.

Ukrudtsmidler

Cyanazin (tre midler, heraf to blandingsmidler)

Stoffet er et pulver, der opløses i vand og bruges som ukrudtsmiddel. Stoffet optages i planterne gennem rødderne og til dels gennem bladene. Stoffet hæmmer fotosyntesen.

Stoffet er klassificeret af Giftnævnet 1972 og indsendt til revurdering i 1988. Miljøstyrelsens afslag på ansøgning om godkendelse blev påklaget til Miljøklagenævnet henholdsvis 30.5 og 18.6 1991 samt 5.2, 22.2 og 26.3 1993. Der blev i 1991 og 1992 solgt henholdsvis ca. 55 tons og 53 tons cyanazin i Danmark.

Midlerne ønskes godkendt til bekæmpelse af ukrudt i ærter, hestebønner, majs, korn og totalukrudt på udyrkede arealer. Den søgte dosering er 150 g/ha – 1250 g/ha. Midlet sprøjtes ud på markerne før eller kort tid efter fremspiring.

Det vides ikke, hvornår stoffet vil blive taget op til revurdering i EF.

Miljøstyrelsens vurdering

Alle undersøgte nedbrydningsprodukter af cyanazin er bekæmpelsesmiddellignende, og komplekset cyanazin + dets nedbrydningsprodukter har høj persistens i jord, jf. generelt om persistens afsnit III. 3. Dette vurderes ud fra halveringstider på mere end tre måneder i tre ud af fire undersøgelser og en omdannelseshastighed af 90% af stoffet på mere end et år i fire ud af fire tilfælde.

Cyanazin og dets bekæmpelsesmiddellignende nedbrydningsprodukter er mobile i jorden, og Miljøstyrelsen finder det sandsynligt, at de vil kunne nedvaskes til grundvandet, jf. generelt om mobilitet afsnit III, 3. Dette vurderes bl.a. ud fra feltundersøgelser samt fund i grundvand i en række lande med koncentrationer, der overskrider EF's drikkevandskriterie. Cyanazin er endvidere i Nordamerika fundet vidt udbredt i vandløb i høje koncentrationer.

Cyanazin er skadeligt til meget giftigt over for vandorganismer, og der er ved den søgte anvendelse fare for, at cyanazin kan skade små vandøkosystemer ved normal brug af stoffet. Undersøgelser tyder endvidere på, at cyanazin kan have en skadelig effekt på insekter m.v., der lever i jorden.

Andre landes vurdering

I Sverige vurderes nedbrydningsprodukterne at være »betydeligt mere persistente« end moderstoffet cyanazin. Det vurderes, at cyanazin har middelhøj mobilitet, mens nedbrydningsprodukterne sandsynligvis har høj mobilitet. Det vurderes, at der er risiko for, at cyanazin og/eller nedbrydningsprodukterne nedvaskes til grundvandet.

Sverige vurderer endvidere, at cyanazin vil kunne give effekt på alger ved meget lave koncentrationer, samt at det også synes at kunne ophobes i alger. Stoffet skal revurderes i Sverige i 1994.

I Norge vurderes stoffet som »klart mobil«. Der er her lagt vægt på, at stoffet er blandt de bekæmpelsesmidler, der oftest (rangeret som nr. 5) bliver fundet som rester i drikkevand i USA, både i grundvand og overfladevand.

Fra Tyskland er der ikke modtaget nogen vurdering af cyanazin.

Holland oplyser, at halveringstiden for cyanazin er mellem 9 og 38 dage i felten mens hovedmetabolitten har en halveringstid på 13 til 34 dage. Et år efter udsprøjtning konstateredes ca. 10 % tilbage af hhv. metabolit I og II.

Mobiliteten af cyanazin vurderes til let til moderat ud fra konkrete fund og modelberegninger. Mobiliteten af metabolitterne I, II og III vurderes til at være større end cyanazins.

Kemiske bekæmpelsesmidler og metoder, der kan anvendes i stedet for cyanazin

Midlerne anvendes til bekæmpelse af ukrudt i ærter, hestebønner, vinter- og vårraps, vinterhvede, -byg og -rug, vårbyg, havre, majs samt til totalbekæmpelse. I blanding med atrazin anvendes cyanazin til bekæmpelse af ukrudt i majs, skovkulturer, prydbuske og roser, planteskoler og på udyrkede

arealer. Atrazin er dog trukket tilbage fra markedet af godkendelsesindehaverne. Det vil formentlig også blive tilfældet for blandingsprodukterne.

Det er Miljøstyrelsens vurdering, at tilbagetrækning af cyanazin ikke giver problemer med ukrudtsbekæmpelsen i korn.

Landbrugsorganisationerne har tidligere i 1993 givet udtryk for, at en tilbagetrækning af cyanazin ville give problemer i følgende afgrøder: Ærter til konserves og til modenhed, raps, majs, asier og bønner.

Cyanazin har været meget benyttet i ærter. Det er dog Miljøstyrelsens vurdering, at trifluralin og napropamid er andre brugbare midler som jordmidler. Som bladmidler vurderes det, at blandingen pendimethalin + bentazon er brugbart i stedet for blandingen cyanazin + bentazon. Bentazon er imidlertid også under revurdering. Miljøstyrelsen har nægtet godkendelse på grund af risiko for forurening af grundvandet – afgørelsen er påklaget.

Cyanazin har også været meget benyttet i raps. Miljøstyrelsen vurderer, at trifluralin, napropamid, benazolin og clopyralid generelt kan bruges i stedet for cyanazin til ukrudtsbekæmpelse i raps. Dog er effekten over for agersennep – en af problemarterne – svagere, hvilket kan give problemer på en del rapsarealer.

Miljøstyrelsen har for nyligt godkendt et nyt middel til brug i majs. Det vurderes på den baggrund, at tilbagetrækningen af cyanazin ikke vil have de store konsekvenser for majsdyrkingen.

Cyanazin er ikke godkendt til brug i asier.

Generelt vurderes det, at der er andre midler til bekæmpelse af ukrudt i bønner, prydbuske, roser og planteskoler.

Cyanazin anvendes i skovbruget i blanding med atrazin og blandingen er blevet meget opreklameret, efter det rene atrazin kun må anvendes til majsdyrking. Der findes dog andre midler, som i skovbrugsammenhæng kan erstatte blandingen, omend disse er lidt dyrere og har en lidt ringere effekt over for visse ukrudtsarter. Andre midler er f.eks. terbuthylazin og glyphosat. Det vurderes således ikke, at et forbud mod cyanazin vil få nævneværdige konsekvenser for skovbruget.

Hexazinon (et middel)

Stoffet anvendes opblandet i vand mod ukrudt. Stoffet optages gennem rødderne og tildels gennem bladene og virker ved at hæmme fotosyntesen.

Stoffet er klassificeret af Giftnavnet i 1976 og indsendt til revurdering i 1989. Miljøstyrelsens afslag på ansøgning om godkendelse blev påklaget til Miljø-

klagenævnet den 4.1.1993. Der blev i 1991 og 1992 solgt ca. 14 tons og 22 tons hexazinon i Danmark.

Midlet ønskes godkendt til ukrudtsbekæmpelse i fyrre- og grankulturer. Midlet skal sprøjtes ud.

Det vides ikke, hvornår stoffet vil blive taget op til revidering i EF.

Miljøstyrelsens vurdering

Hexazinon og dets bekæmpelsesmiddel-lignende nedbrydningsprodukter har en høj persistens i jord jf. generelt om persistens afsnit III, 3. Dette vurderes ud fra halveringstider for hovednedbrydningsproduktet på over 3 måneder og en nedbrydningshastighed for 90% af stoffet på over et år. I fire ud af syv tilfælde var halveringstiden for moderstoffet (hexazinon) endvidere over 3 måneder.

Hexazinon er mobilt, jf. det generelle afsnit om mobilitet III, 3. Stoffet er i en dansk undersøgelse fundet i jordvand i en leret jord i dybder under 1 m med koncentrationer op til 43 µg/l. I laboratorieforsøg (søjleforsøg) er der endvidere fundet en kraftig udvaskning (op til 87%).

Hexazinon er stærkt giftigt over for alger, og der er således risiko for skadelig effekt på vandøkosystemer ved normal brug af stoffet.

Andre landes vurdering

I Sverige vurderes hexazinon at have meget høj mobilitet i jord, og det vurderes, at der er risiko for, at stoffet vil kunne nedvaskes til grundvandet, inden det når at nedbrydes. Det vurderes, at nedbrydningen af hexazinon stort set går i stå under iltfattige forhold. Det vurderes endvidere, at hexazinon er meget giftigt overfor alger, og at der er risiko for, at stoffet vil kunne skade vandøkosystemer.

I Norge vurderes hexazinon at være meget mobilt i jord.

Den tyske Miljøstyrelse har ikke nyere data vedrørende hexazinon, men har oplyst, at hexazinon såvel som dets nedbrydningsprodukter formentlig er meget persistente og vil vise en vis tilbøjelighed til ned-sivning.

Holland oplyser, at stoffet har en halveringstid i størrelsesordenen 62 dage under iltrige forhold, mens der ikke sker væsentlig nedbrydning under iltfattige forhold. Efter 10-12 måneder findes 10-35 % af den oprindelige mængde aktivstof som metabolitter, der ikke er meget forskellige fra hexazinon. Hexazinon vurderes at være mobilt, og modelberegninger viser, at der forventes en koncentration på ca. 12 µg/l i 1-2 m dybde.

Kemiske bekæmpelsesmidler og metoder, der kan anvendes i stedet for hexazinon

Midlet anvendes til bekæmpelse af ukrudt på udyrkede arealer samt i skove og planteskoler.

Miljøstyrelsen vurderer, at glyphosat, glufosinat og flammebehandling udgør andre midler eller metoder på udyrkede arealer.

Det vurderes, at generelt vil hexazinon kunne erstattes af andre midler til bekæmpelse af ukrudt i planteskoler.

Hexazinon anvendes i skovbruget især i juletræs- og pyntegrøntdyrkningen mod en- og tokimbladet vegetation. Det har i flere år været kendt, at der er problemer med midlets persistens og mobilitet, og i både det offentlige og det private skovbrug er der forståelse for problemerne og et udbredt ønske om at erstatte hexazinon med andre og mindre miljøfarlige stoffer. Skovbruget har derfor gjort en stor indsats for at finde andre midler. En række forsøg med bl. a. lav-dosering af glyphosat viste i første omgang lovende resultater, men senere opgørelser har været meget skuffende med hensyn til ukrudtseffekt, og en del ukrudsarter i juletræs- og pyntegrøntkulturer kan endnu ikke bekæmpes tilfredsstillende med andre kemiske midler.

Derudover vurderes det, at i planteskoler og skovbrug vil kulturer af fyr blive belastet med en ekstra omkostning til håndlugning/mekaniske bekæmpelse. I statens skove blev der med virkning pr 1.1.1991 indført følgende – i forhold til generelle bestemmelser – skærpede regler, at hexazinon kun må:

- anvendes med en maksimal dosering på 1,5 kg virksomt stof pr ha,
- det enkelte areal må kun behandles én gang hvert andet år
- midlet må ikke bruges på finsandet jord eller mere sandede jorde
- midlet må ikke bruges på arealer tilplantet efter 1.1.91
- midlet må ikke anvendes i løvtrækulturer.

Propachlor (to midler)

Stoffet tilhører gruppen af acetanilid-herbicider. Det er et pulver, der anvendes som ukrudtsmiddel. Det optages hovedsageligt af spirende frø, sekundært af rødder og spredes i planten. Det virker selektivt, idet kun tokimbladede planter dræbes.

Stoffet er klassificeret af Giftnævnet den 15. juni 1979 og indsendt til revidering i 1989. Miljøstyrelsens afslag på ansøgning om godkendelse blev påklaget til Miljøklagenævnet henholdsvis 2.7.1992 og 15.1.1993. Der blev i 1991 og 1992 solgt ca. 5,3 tons og 6,3 tons.

Der er søgt om godkendelse af de to midler (Ramrod FL og Ramrod 65) til bekæmpelse af tokimbladet ukrudt i kålroer, raps, sennep, kål, løg og porrer. Ramrod FL udsprøjtes på jorden og Ramrod 65 nedfældes i jorden, begge dele inden afgrøden spirer frem.

Det vides ikke, hvornår stoffet vil blive taget op til revurdering i EF.

Miljøstyrelsens vurdering

Propachlors nedbrydningsprodukter har en høj persistens i jordmiljøet, og nogle af hovednedbrydningsprodukterne er samtidig yderst mobile og udgør derfor en fare for uacceptabel forurening af grundvandet, jf. generelt om persistens og mobilitet i afsnit III, 3. Desuden er propachlor meget giftigt over for organismer, der lever i vand.

Ved normal brug vil der ved den ansøgte anvendelse forekomme høje koncentrationer af propachlor og persistente nedbrydningsprodukter i jorden, der tilsammen giver muligheder for omfattende udvaskning. Nedbrydningsprodukterne bindes meget svagt til jorden og kan udvaskes i grundvandet i væsentlig højere koncentration end grænseværdierne for drikkevandskvalitet på 0,1 og 0,5 µg stof/l for henholdsvis enkeltstoffer og summen af alle stoffer.

Andre landes vurdering

I Sverige vurderes anvendelse at udgøre en risiko for forurening af overflade- og grundvand. Midlet Ramrod Flytande (identisk med Ramrod FL, som er ansøgt i Danmark) bedømmes at udgøre risiko for miljøet. Det vurderes, at propachlor og dets nedbrydningsprodukter er meget mobile i jord. Nedbrydning og totalnedbrydning af nedbrydningsprodukterne er langsom, og det øger risikoen for spredning i miljøet. Nedbrydning af stoffet via mikroorganismer i vand er langsom. Der er derfor risiko for, at propachlor kan skade vandmiljøet.

Midlet Ramrod Flytande er godkendt ud fra en cost/benefit vurdering, bl.a. på baggrund af manglende egnede andre midler.

I Norge er propachlor godkendt »under tvivl« som følge af manglende andre midler. Et andet middel vil formodentlig blive godkendt snart og vil så erstatte propachlor.

I Tyskland vurderes det, at propachlor og dets nedbrydningsprodukter kan udvaskes til grundvandsførende lag, specielt i jorde med et lavt indhold af organisk materiale.

Holland har ikke oplysninger, der gør det muligt for dem at vurdere persistens og mobilitet af propachlor.

Kemiske bekæmpelsesmidler og metoder, der kan anvendes i stedet for propachlor

Midlerne anvendes til bekæmpelse af ukrudt i kålroe, kål, raps, sennep, løg og porre. Landbrugsorganisationerne har givet udtryk for, at en tilbagetrækning af propachlor ville give problemer i følgende afgrøder: Kål, løg og porre.

Det vurderes, at propachlor ikke kan erstattes af andre midler til bekæmpelse af korsblomstrede og kurveblomstrede ukrudtsarter i kål. Der må derfor påregnes øgede udgifter til håndlugning på arealer, hvor de nævnte ukrudtsarter er et problem.

I såede kulturer af løg og porre vurderes det, at der ikke findes andre midler til bekæmpelse af ukrudtsarten alm. brandbæger. På arealer, hvor denne art er et problem, vil det derfor være nødvendigt at håndluge eller undlade at dyrke løg og porre.

Paraquat (to midler)

Paraquat er en væske, der anvendes til ukrudtsbekæmpelse. Aktivstoffet er en plantekontaktgift.

Stoffet er klassificeret af Giftnævnet den 24. juli 1963 og indsendt til revurdering i september 1988. Miljøstyrelsens afslag på ansøgning om godkendelse blev påklaget til Miljøklagenævnet henholdsvis den 30.10. 1989, 12.10. 1989, 28.12. 1992 og 27.1. 1993. Der blev 1991 solgt ca. 1 ton. Der var ikke noget salg i 1992 bortset fra eventuelle restlagre i grovvaresektoren.

Midlet ønskes godkendt til bekæmpelse af græs og frøkrudt i frugtplantager, planteskoler, skove, på marker, på sø og åbredder samt på udyrkede arealer.

Den søgte dosering går fra 1,5 – 5 l pr. ha (1 l indeholder 200 g paraquat).

Stoffet skal vurderes på første år af Kommissionens arbejdsprogram for revurdering af gamle aktivstoffer. Der forventes ikke en afgørelse om optagelse på EF-listen de første to år. Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit I, 3.

Miljøstyrelsens vurdering

Paraquat har en høj persistens i jord, jf. generelt om persistens afsnit III, 3. Halveringstiden vurderes i forskellige undersøgelser til at være mellem 6 og 20 år. Paraquat er desuden meget giftigt overfor ikke-målorganismer, og der er dokumenteret dødstilfælde blandt harer/kaniner, der har spist af eller færdedes i græs, der er sprøjtet med paraquat. Risikoberegninger har da også vist, at selv ved normal brug, er paraquat til stor fare for det jagtbare vildt.

Andre landes vurdering

Paraquat er ikke registreret i Sverige.

I Norge er paraquat vurderet at være ekstremt persistent, men ikke vurderet at være mobilt.

I Tyskland vurderes det, at paraquat på grund af en fuldstændig binding til jord er højpersistent og ikke mobilt. Derfor kan stoffet ophobes i jorden og vedvarende påvirke jordens evne til at binde for eksempel kvælstofforbindelser. Brugen af paraquat er stadig tilladt, men stærkt reguleret.

Holland vurderer, at den mikrobielle nedbrydning af paraquat i jord næppe har nogen betydning, da paraquat bindes så stærkt til jorden, at det ikke er tilgængeligt for mikroorganismene. Stoffet er fortsat godkendt i Holland.

Kemiske bekæmpelsesmidler og metoder, der kan anvendes i stedet for paraquat

Midlerne med paraquat anvendes før fremspiring af afgrøden, under frugtræer og -buske og på udyrkede arealer.

Organisationerne har ikke givet udtryk for, at tilbagetrækning af paraquat vil give dyrkningsmæssige problemer. Det vurderes bl.a. på den baggrund, at der findes andre midler til erstatning for paraquat.

Landbrugsministeriet har oplyst, at paraquat med meget små omkostninger til følge kan undværes i dansk jordbrug.

Paraquat anvendes kun i begrænset omfang i skovbrug og i praksis vil glyphosat være en bedre løsning i de fleste tilfælde. Det vurderes ikke, at et forbud mod paraquat vil få konsekvenser for skovbruget.

*Insektmidler**Lindan (et middel)*

Midlet benyttes til bejdning af rapsfrø og indeholder 675 g lindan pr. l.

Stoffet er klassificeret af Giftnævnet den 20. januar 1956 og indsendt til revurdering september 1990. Miljøstyrelsens afslag på ansøgning om godkendelse blev påklaget til Miljøklagenævnet den 15.2. 1993. Salget var i 1991 på 15,3 tons, heraf blev knap 500 kg benyttet i landbruget.

Midlet ønskes godkendt til bejdning af udsæd af raps. Lindan angives at virke både systemisk, dvs efter at være optaget og transporteret rundt i planten og som kontaktpgift, dvs ved direkte påvirkning.

Stoffet skal vurderes på første år af Kommissionens arbejdsprogram for revurdering af gamle aktivstoffer. Der forventes ikke en afgørelse om optagelse på EF-listen de første par år. I øvrigt henvises til de almindelige bemærkninger i afsnit II, 3.

Miljøstyrelsens vurdering

Lindan har under iltrige betingelser i jord en uacceptabel høj persistens, jf. afsnit III, 3, med en halveringstid fra 42 og op til 980 døgn. Under helt iltfri betingelser er lindans halveringstid bedømt til 37 døgn. Da lindan ikke er mobilt, vil det normalt befinde sig i de øvre iltrige jordlag.

Lindan fordamper let og kan dermed spredes til ikke-landbrugsområder. Lindan har endvidere stor mulighed for at blive ophobet i levende dyr. Lindan er meget giftigt over for fugle, og risikoberegning viser, at det ikke kan udelukkes, at det er farligt for fugle at indtage de bejdsede rapsfrø. Lindan er ligeledes meget giftigt over for vandorganismer.

Andre landes vurdering

I Sverige er et middel med lindan i 1989 blevet nægtet godkendelse, fordi lindan har vist sig at være både persistent og bioakkumulerende.

Lindan er ikke længere godkendt i Norge, da importøren har opgivet at udnytte sin tilladelse til at markedsføre stoffet. Der vil ikke blive givet en ny godkendelse af samme grunde som den svenske afgørelse.

I Tyskland vurderes lindan som svært nedbrydeligt i jord (halveringstid mere end et år) og højpersistent og meget lidt mobilt. Lindan påvirkes ikke ved naturlige kemiske eller fysiske processer i sollys og vand. En vis nedbrydning finder dog sted i jord under iltfattige forhold. Lindan er hyppigt blevet påvist uden for de områder, hvor det er anvendt. Lindan må kun anvendes i et meget begrænset omfang.

Holland oplyser, at halveringstiden for lindan er i størrelsen 980 dage i laboratorieforsøg. Desuden vurderes lindan ikke at være mobilt i jord.

Kemiske bekæmpelsesmidler og metoder, der kan anvendes i stedet for lindan

Miljøstyrelsen vurderer, at der findes andre midler til alle de skadedyr, der er aktuelle i rapsplanter, og som er omfattet af Planteværnscentrets effektivitetsvurdering. Med lindan forsvinder det eneste bejdsemiddel til raps, og skadedyr må derfor bekæmpes efter, at planten er fremspiret.

TIL LISTE B

Det er allerede i dag forbudt at anvende bekæmpelsesmidler, der indeholder visse aktive stoffer. Disse stoffer fremgår af Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 208 af 26. marts 1992 og overføres til liste B over stoffer, der er forbudt i hele EF som følge af fællesskabsretlig regulering.

Stoffer, der ikke kan godkendes ved EF's revurdering til brug i hele EF, vil blive overført til forbudsdirektivet for plantebeskyttelsesmidler (79/117/EØF)

og vil dermed komme ind på liste B, jf. bemærkningerne til § 35 d.

Forslaget til § 35 e indeholder en gennemførelse af forbudsdirektivets dispensationsregel.